№ 205 Դեկտեմբերի 28 Չորեքշաբթի **1883** Դեկտեմբերի 28 Չորեքշաբթի № 205

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1884** ԹՎԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, Թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆէլիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, Թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. *Тифлисъ, редакція «Мшакъ».*

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս է վարվում մեր հասարակութիւնը:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Իփէքճեանի թաղումը: Արտաքին լուրեր: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Այն, ինչ որ չը կար:

ԻՆՉՊԷՍ Է ՎԱՐՎՈՒՄ ՄԵՐ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

„Մշակի" ներկայ համարում արտաքին տեսութեան մէջ արտատպում ենք „Արձագանք" շաբաթաթերթից Իփէքճեանի թաղման հանդէսի նկարագրութիւնը, որ շաբաթաթերթը իր կողմից վեր է առել „Փունջ" լրագրից:

Այդ թաղումը ծնեցնում է մեր մէջ շատ տխուր, շատ անմխիթար մտածողութիւններ:

Հայոց հասարակութիւնը, առհասարակ, չը գիտէ յարգել իր մէջ գործող անձինքներին, քանի որ սրանք կենդանի են, բայց փառաւոր հանդէսներ է սարքում միայն այն ժամանակ, երբ հասարակական գործիչը վախճանվել է, հանգամանութեամբ հաւաքում է փողեր արձան կանգնեցնելու համար այն գործողի գերեզմանի վրա, որին ինքը հասարակութիւնը կենդանութեան ժամանակ քաղցած էր թողել, թողել էր հիւանդ, անտէր մի խոնաւ բնակարանում:

Իփէքճեան Կ. Պօլսի ազգային-ժողովի պատգամաւոր էր, տեսուչ էր Նուբար-Շահնազարեան դպրոցի և այլն: Եւ ահա այս հասարակական օգտաւէտ գործիչը վերջացնում է իր կեանքը քաղցած, հիւանդ, աղքատ, բնակվելով մի խոնաւ, ողորմելի սենեակում: Բայց երբ մեռաւ,—նոյն հայոց հասարակութիւնը փառաւոր թաղման հանդէս է սարքում ողորմելի նահատակի համար, փողեր է հաւաքում նրա գերեզմանի վրա արձան կանգնեցնելու համար, այն ինչ նոյն փողերը եթէ հաւաքվէին նրա կենդանութեան ժամանակ, ու նրան տրվէին, ողորմելի հասարակական գործիչը գուցէ կառողջանար և դեռ երկար կապրէր:

Այդպէս է վարվում մեր հասարակութիւնը: Երբ հասարակական գործիչը ֆիզիկապէս և նիւթապէս նեղ դրութեան մէջ է, մեր հայոց հասարակութիւնը ոչ թէ միայն չէ օգնում նրան, ոչ թէ միայն անտարբեր է մնում դէպի նրա վիճակը,—բայց շատ անգամ հասարակութեան մէջ ոյժ, նշանակութիւն ունեցող ինտէլլիգենտ, կամ կապիտալիստ մարդիկ, ժողովվում են, հաւաքվում են, խորհուրդներ են կազմում, թէ ինչպէս անեն, որպէս զի իրանց ազգակից հասարակական գործիչին կատարելապէս ոչնչացնեն, որպէս զի նա կատարելապէս անելանելի դրութեան մէջ լինի, այլ ևս շունչ քաշել չը կարողանայ:

Այդպիսով երախտագէտ է լինում հայոց հասարակութիւնը դէպի իր գործիչները: Այլ ևս ի՞նչ հարկաւոր են փառաւոր թաղումներ:

Նոյն իսկ այդ բանը պատահել է խեղճ համբարձում Իփէքճեանի հետ:

Ների՛ր, դու խեղճ գործիչ, այն ազգին, որ դէպի քեզ այդքան ապերախտ է եղել:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Այս տարի կը հրատարակենք «Մշակի» մի քանի համարներ, այն է երկու, կամ գուցէ շատ շատ երեք համար և դրանով կը վերջացնենք մեր լրագրի ներկայ 1883 թվի շրջանը:

—

Այս օրերս լոյս տեսաւ Ս. Սպանդարեանցի խմբագրութեամբ հրատարակվող «Նոր-Դար» անունով ամենօրեայ հայերէն լրագրի առաջին համարը: Խմբագրութիւնը յայտնում է, որ լրագիրը կանոնաւոր կերպով կը սկսի հրատարակվել առաջիկայ յունվար ամսից:

—

Վերջին շաբաթը եղանակը Թիֆլիսում միանգամից փոխվել է և կատարելապէս ձմեռնային է դարձել: Ցուրտը բաւական զգալի է, տների կտուրների վրա ընկած ձիւնը գրեթէ չէ հալվում:

—

«Մշակին» կարելի է գրվել ամեն օր խմբագրութեան մէջ, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ: Ճաշից յետոյ էլ այս օրերս խմբագրատունը բաց կը լինի 4-ից մինչև 5 ժամ:

—

Լսում ենք, որ օրերումս տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան ու պ. պ. Տէր-Գրիգորեան և Տէր-Դաւթեան կուղևորվեն Բագու և նոր տարվայ տօներին կը տան այնտեղ մի կամ երկու ներկայացումն մասնակցութեամբ այնտեղի թատրօնասէրների, որոնց թւում և տ. Արղումանեանի: Թէ վերջինս տիկինը և թէ պարոնները մեր դերասանական խմբի մէջ առաջնակարգ դերք են ունեցել և հաւատացած ենք, որ բագուեցիները գոհ կը մնան նրանց տուած ներկայացումներից և կը շտապեն տեսնել մանաւանդ տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեանցի խաղը, որի ընդունակութիւնների մասին մենք շատ անգամ գրել ենք: Րէպերտուարը հետևեալն է. «Ժանօ և Ժանէտ», «Հացի և ջրի յուսով», «Աչնանային երեկոյ», «Երկու վիշտ», «Լապտերավառ հարսանիք», «Ռուսանոցական օյիններ», «Անբիծ և աներկիւղ ասպետը» և այլն: Բացի այդ, անտրակտների ժամանակ տ. Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան կերգէ, իսկ պ. Տէր-Գրիգորեան կը պատմէ պ ա տ կ ե ր ն ե ր ժ ո ղ ո վ ր դ ա կ ա ն կ ե ա ն ք ի ց: Ներկայացումները լինելու են Բագուի թատրոնում:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները լսել են, որ ներքին գործերի մինիստրութիւնը մտադրութիւն ունի հասարակ փակ նամակների ուղարկելու վճարը կրկին փոքրացնել 7-ից մինչև 6 կոպէկ իւրաքանչիւր լօտի համար: Այդ նպատակով նախագծվում է՝ սրանից յետոյ մարկաները ծախել 6 կոպէկով իւրա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՅՆ, ԻՆՉ ՈՐ ՉԸ ԿԱՐ *)

—

—Յունիսվայ գեղեցիկ օրերից մէկում,—իսկ գեղեցիկ էր նա այն պատճառով, որ Բէօմիւրի ջերմաչափով քսան և ութ աստիճանն էր,—եղանակը ամեն տեղ անտանելի տաք էր, իսկ պարտէզի մի փոքրիկ տարածութեան վրա, ուր կանգնած էր նոր հնձած խոտի մի դէզ, աւելի ևս տաք էր, որովհետև այդ տեղը ծածկված էր քամուց խիտ կեռասիներով: Ամեն ինչ համարեա քնած էր. մարդիկ ճաշել էին և, իրանց սովորութեան համեմատ, կողքերի վրա պառկած էին, թռչունները լռել էին, մինչև անգամ ղեռուններից ոմանք թաքնվել էին սաստիկ տաքութիւնից: Ընտանի կենդանիների համար՝ էլ ինչ ասել կուզէ, նրանք, թէ մեծ, թէ փոքր հաւաքվել էին ծածկոյթի (навѣсъ) տակը: Շունը, փորելով չտեմարանի մօտ իր համար մի փոս, պառկել էր նրա մէջ և կիսաբաց աչքերով արագ ու ընդմիջելով շունչ էր քաշում, դուրս հանելով վարդագոյն լեզուն կէս արշինից փոքր պակաս: Երբեմն նա, ի հարկէ չափազանց տաքութիւնից յառաջացած անձկութիւնից, այնպէս էր յօրանջում, որ այդ ժամանակ լսելի էր լինում մինչև անգամ մի բարակ ճիչ: Խոզերը, մայրը 13 ճուտերով, գնացին դէպի ափը և պառկեցին սև, իւղալի ցեխի մէջ, որտեղից երևում էին միայն նրանց ցեխաթաթախ մէջքերը, ահագին կախ ընկած ականջները և խռխռացնող ցռուկների ծայրերը, որոնք նմանվում էին երկու տեղից ծակած հինգ կոպէկանոցների: Միայն հաւերը, երկիւղ չը կրելով տաքութիւնից, մի կերպով վատնում էին ժամանակը նրանով, որ իրանց թաթիկներով քչուջ էին անում խոհանոցի պատշգամբի տակը: Աքաղաղի քէֆն էլ, կարծես, իր տեղը չէր, որովհետև նա երբեմն, ընդունելով մի յիմար ձև, ամբողջ բողազով կանչում էր. «այս ինչ սկանդալ է»:

Ահա մենք հեռացանք այն փոքրիկ տարածութիւնից, որտեղ ամենից տաք էր, իսկ այդ տարածութեան վրա նստած էր չը քնած պարոնների մի ամբողջ հասարակութիւն: Այսինքն, ամենքը նստած չէին. օրինակ՝ շառատ ձին, կարծես վախենալով սպլորդ Անտօնի մտրակից, չէր համարձակվում նստելու, թիթեռնի մի թրթուրը ևս չէր նստած, այլ, դրուստն ասած պառկած էր փորի վրա... բայց բանը նրանում չէ: Կեռասենու տակում կազմվել էր մի փոքրիկ և մի նոյն ժամանակ շատ լրջաբարոյ հասարակութիւն՝ խխունջից (улитка), կոյադնդեռից (навозный жукъ), խլեզից և յիշեալ թրթուրից (гусеница): Շուտով միացաւ նրանց հետ և ճպուռը (кузнечикъ): Այստեղից ոչ հեռու կանգնած էր և պառաւ շառատ ձին, որը, ուղղելով դէպի նրանց իր շառատագոյն և ներսի կողմից մոխրագոյն մազերով պատած մի ականջը, ուշադրութեամբ լսում էր նրանց խօսակցութիւնը, իսկ ձիու վրա նստած էին երկու ճանճեր:

Հասարակութիւնը քաղաքավարութեամբ և բաւականին ոգևորված վիճում էր, ըստ որում, ինչպէս և հարկաւոր էր, մէկը միւսի հետ ամենևին չէր համաձայնվում, որովհետև իւրաքանչիւրը թանգ էր գնահատում իր դատողութեան և բնաւորութեան անկախութիւնը:

—Իմ կարծիքով, ասում էր կոյադնդեռը, խելօք կենդանին նախ պէտք է հոգայ իր սերնդի համար: Կեանքը ապագայ մարդու համար գործ է: Ով գիտակցաբար է կատարում բնութեան դրած պարտաւորութիւնները, նա կանգնած է իր տեղը ամուր. նա լաւ է խմանում իր գործը և ինչ որ էլ պատահի, նա պատասխանատու չի լինի: Նայեցեք ինձ վրա. ո՞վ է ինձանից աւելի աշխատում: Ո՞վ է ամբողջ օրերը առանց հանգստութեան պատրաստում գնտեր,—գնտեր, որոնց այդպիսի ճարտարութեամբ սաեղծել եմ ես այն բարձր նպատակով, որ կարողութիւն տամ նրանցից նոր, ինձ նման կոյադնդեռներ դուրս գալու: Սակայն չը կարծեմ, որ լինի մէկը, որը արդար խղճով ու մաքուր սրտով ասէր. «ես կատարեցի այն ամենը, ինչ որ կարողանում ու պարտաւոր էի անելու», ինչպէս ես կասեմ, երբ լոյս աշխարհ դուրս կը գան նոր կոյադնդեռները: Ահա ինչ է նշանակում աշխատանք:

—Հեռացի՛ր, եղբայր, քո ջանքով, ասաց մրջիւնը, որը, չը նայելով որ տաքը անտանելի էր, քաշում էր կոյադնդեռի խօսելու ժամանակ չոր ճիւղի մի ահագին կտոր: Նա մի րոպէ կանգ առաւ, նստեց ետևի չորս ոտերի վրա և առաջին երկուսովը սրբեց իր տանջված երեսից քրտինքը: —Ես էլ ջանք եմ անում և քեզանից աւելի: Դու աշխատում ես քեզ համար, կամ մի և նոյն է, թէ քո ձագերի համար: Ամենքը այդպէս բաղդաւոր չեն... ապա փորձիր գանձարանի համար գերաններ կրել, այ, ինչպէս ես: Ես ինքս մինչև անգամ չը գիտեմ՝ ինչն է ինձ ստիպում, ուժից ընկնելով, բան անել այս սաստիկ շոգի ժամանակ: Ոչ ոք դրա վրա ուշադրութիւն ևս չէ դարձնում: Մենք, անբաղդ, մշակ-մրջիւններս, ամենքս չարչարվում ենք և ինչ է մեր կեանքը: Ո՛հ, ճակատագիր...

—Դուք, կոյադնդեռ, չափազանց ցամաք և դուք, մրջիւն, չափազանց մութն էք նայում կեանքի վրա, մէջ տեղ ընկաւ ճպուռը: Ոչ, բզէզ, ես

*) Թարգմանութիւն «Устои» ամսագրից 1882 № 3—4. Վ. Գարշինից:

քանչիւրը, իսկ չուժմակելային ծրարները՝ $6^1/_2$ կոպէկով։

—

«Новости» լրագրին հաղորդում են, որ կառավարչական շրջաններում մտադրութիւն կայ եկող տարի աւելի ևս էժանացնել փօստային և հեռագրական թղթակցութիւնների տարիֆը։

—

«Бакин. Изв.» լրագիրը հաղորդում է, որ Միրզօեվ եղբայրների գործարանի Լօնդօն ուղարկված կէրօսինը ճանաչված է այնտեղ ոչ թէ սոսկ ամէրիկական կէրօսէնից, այլ մինչև անգամ լաւ նրանից։ Այդ պատճառով յոյս կայ, որ Միրզօեվների գործարանի կէրօսինը կը մրցի ամերիկականի հետ ոչ միայն Ռուսաստանում, այլ և արևմտեան Եւրօպայում։

—

«Од. Вѣст.» լրագրում կարդում ենք հետևեալը. «Ահա արդէն մի քանի օր է, որ Օդէսայում բոլորովին պակասել են 2 կօպէկանոց դրամներ, որովհետև մանրավաճառները, որոնց շատ հարկաւորվում է մանր դրամը փողը մանրելու համար, 6-ից մինչև 7 կօպէկ են վճարում մի րուբլը երկու կօպէկանոցներով մանրելու համար։ Ասում են, որ մի սեղանաւոր ծածուկ կերպով մի քանի հազար րուբլու երկու կօպէկանոցներ է գնել և լաւ փող է աշխատում։ Ոչ գանձարանում, ոչ էլ պետական բանկի գրասենեակում այժմ այդպիսի դրամներ համարեա չը կան»։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են, որ երեկոյեան վերջալոյսի միջոցին երկնքի արևմտեան մասը սաստիկ կարմրում է։ Դա տհազին նիւթ է տալիս ռամիկ ժողովրդի սնոտիապաշտական դատողութիւններին։ Նրանց կարծիքով դա գուշակում է արիւնահեղ, սոսկալի պատերազմ։

—

Նոյն տեղից մեզ հաղորդում են, որ Ախալքալաքի ընթերցարանի համար վճռված է եկող 1884 թվին բերել տալ Կովկասում հրատարակվող բոլոր հայերէն պարբերական թերթերը և մի քանի ռուս լրագիրներ և ամսագիրներ։ Այս տարի—ասում է Ախալքալաքի մեր թղթակիցը—առաջարկողներ եղան փակել ընթերցարանը, որովհետև ոչինչ միջոց չէին գտնում նրա գոյութիւնը շարունակելու։ Բայց ընթերցարանի նորընտիր նախագահը ցոյց տուեց, որ եռանդի առաջ ամեն արգելքներ խոնարհվում են։ Այդպիսի մի ընթերցարանի նշանակութիւնը Ախալքալաքի և նրա բազմահայ վիճակի ժողովրդի համար անհերև է։ Մինչև այժմ ընթերցարանը չէր ծառայում իր նպատակին, որովհետև ժողովրդի հասարակ դասակարգը չէր այցելում նրան, իսկ այժմ ամեն դասակարգի մարդիկ սկսել են յաճախել և դրա համար ամենայն աշխատանք յանձն է առած վարչութիւնը։ Ուրեմն ընթերցարանը կատարելապէս կը ծառայէ իր նպատակին, եթէ հասարակութիւնը ևս իր կողմից օժանդակէ ընթերցարանի վարչութեանը։

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ դեկտեմբերի 14-ին Ախալցխայի Ս. Փրկիչ եկեղեցու գաւթում Կարապետեան և Եղիսաբէթեան ուսումնարանների հոգաբարձութիւնը աճուրդով ծախում էր վերոյիշեալ ուսումնարանների 1871—1883 թւի արխիւը գրքերի և անպէտք քարտաշտակների հետ միասին։ Մենք զարմանում ենք—ասում է մեր թղթակիցը—որ հոգաբարձութիւնը վստահանում է ծախել վերոյիշեալ ուսումնարանների արխիւը, քանի որ դրա մէջ գտնվում են ուսումնարանական գործերի մեծ մասը։ Այս բանի վրա դարձնում ենք թեմական տեսուչ պ. Աղայեանցի ուշադրութիւնը։

—

Կիրակի, դեկտեմբերի 25-ին Արծրունու թատրօնում վերջապէս կայացաւ Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը պ. Ս. Արծրունու նախագահութեամբ, ընկերութեան խորհրդի հինգ անդամ և հինգ փոխանդամ ընտրելու համար։ Քուէարկութեանը ներկայ էին 34 հոգի։ Ընտրվեցան խորհրդի անդամ հետևեալ անձինք՝ պ. պ. բժ. Նաւասարդեան, բժ. Շահպարոնեան, Եսայեան (ինժեներ), Մանթաշեան և Մէլիք—Ազարեանց։ փոխանդամ ընտրվեցան՝ պ. պ. Ն. Աթաբէկեան, Գ. Սունդուկեանց, բժ. Մէլիք—Բէգլարեանց, Աբխ. Յովհաննիսեանց և Ա. Արղախանեանց։ Յոյս ունենք, որ Ընկերութեան խորհրդի նորընտիր անդամները, մի կողմ ձգած անձնական կրքերը և նկատումները, համերաշխութեամբ կը գործեն Ընկերութեան շահերին և գեղեցիկ նպատակներին ծառայած լինելու համար։ Մեծ է նոյնպէս մեր յոյսը վերոյիշեալ ընկերութեան խորհրդի նորընտիր անդամների վրա, որ նոքա իրանց օգտաւէտ գործունէութեամբ գրաւելով Թիֆլիսի և գաւառական հայերի համակրութիւնը, օգուտ կը քաղեն հայ հասարակութեան այդ համակրութիւնից, որով և աւելի միջոցներ կունենան Հայոց Բարեգործական ընկերութեան նպատակներին ծառայելու համար։

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ հետևեալը. «Տեղւոյս դեղատան իրաւատէր պ. Ալխազով մի լաւ միջոց է գտել թղթակիցներին գտնելու։ Ընթերցողը գուցէ յիշում է մի թղթակցութիւն այստեղից, որի մէջ մի քանի խօսք ասված էր տեղիս դեղատան մասին։ Պ. Ալխազով և քաղաքային բժիշկ պ. Զէլինսկի լաւ յարաբերութեան մէջ չեն միմեանց հետ։ Որքան ես լսել եմ, դա նրանից է, որ դեղատան մէջ հէր պահվում են հնացած դեղեր։ Ես անցեալ անգամ էլ ցանկութիւն յայտնեցի, որ հիւանդների օգտի համար պարզվէր ճշմարտութիւնը։ Պ. Ալխազով մասնաւոր խօսակցութեան մէջ յայտնում է, որ նեղացած է ինձանից, որովհետև կարծում է, թէ ես բռնում եմ պ. Զէլինսկու կողմը։ Բայց պարոնը մոռանում է, որ իմ խօսածը կատարելապէս անաչառ էր և է, իսկ եթէ ես չը մասնակցեցի այն գրականական վէճին, որ բարձրացաւ «Кавказъ»-ի մէջ, դուխօօրներում երևեցած վարակիչ հիւանդութեան վերաբերութեամբ, ինչպէս պարոնը կարծում է, սխալ է, ես խօսել եմ արդարութիւնը և այն ժամանակ։ Խորհուրդ կը տամ պարոնին, փոխանակ մեղադրելու զանազան անձանց, դիմէր ինձ, կամ գոնէ բացատրութիւն տար լրագրում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՓԷՔՃԵԱՆԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

—

Երէկ արժանավայել հանդիսիւ կատարուեցաւ հանգուցեալ Իփէքճեան Համբարձում էֆէնտիի յուղարկաւորութեան հանդէսն ի Բերա։ Արդէն պատուարժան թաղ. խորհուրդը տէր կանգնելով, հանդիսին բոլոր նախապատրաստութիւններ կատարած և ծախքերն ըրած էր։ Ժամ $5^1/_2$-ին եկեղեցւոյ հանդէսն սկսաւ ի ներկայութեան տեղւոյն քարոզիչ գեր. Տ. Մաղաքիա ծ. վարդապետի Օրմանեան, Յովսէփ վարդապետի Այվազեան, Գրիգոր վարդապետի Աքարդեան և քահանայից։ Բերայի Նարեկեան վարժարանի դպրաց քաղցրանուագ դասը կերգէր, Յ. Գուրգէն էֆէնտիի Հայկական կրթարանին, նոյնպէս Նարեկեան վարժարանի բարձրագոյն կարգի աշակերտք շրջապատած էին հանգուցեալ անուանի դաստիարակին դագաղը։ Դպրոցասէր-Հայուհեաց ընկերութեան և Հայկական կրթարանի կողմէ նուիրեալ երկու գեղեցիկ պսակներ դրուած էին դագաղին վրա։ Յ. Գուրգէն, Սիմօնեան, Զաքարեան, Մուրատեան և այլ անուանի վարժապետք և հանգուցելոյն անուանի աշակերտք ոմանք կերոններ բարձած հանգուցելոյն դագաղին երկու կողմը շարուած էին ի պատիւ իրենց բազմերախտ և անուանի արհեստակցին։ Եկեղեցական արարողութեանց վախճանին մօտ հասաւ գեր. Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան։ Յուղարկաւորութիւնը ծանուցանող տոմսակները կիրակի օր և ուշ ատեն ցրուեալ լինելուն համար, Պօլսոյ ամեն կողմ կանոնաւորապէս հասած չէր Իփէքճեան էֆէնդիի մահուան գոյժը, և այս պատճառաւ բազումք ի բարձրաստիճան եկեղեցականաց, ի վարժապետաց և յազգային երեսփոխանաց և յայլ գրագիտաց չը կրցան ներկայ լինել յուղարկաւորութեան տխուր հանդիսին։ Դամբանականն խիստ սրտաշարժ կերպով խօսեցաւ Գ. Օրմանեան. և հանգուցելոյն ազգասիրական գործերը թուելով և ազգային դաստիարակութեան խնդրոյն մէջ ունեցած ծառայութիւններն և մաքառումներն յիշելով, զԻփէքճեան էֆէնտի ազգային դաստիարակութեան նահատակ կոչեց։

Յուղարկաւորութեան հանդէսն ս. Երրորդութեան եկեղեցէն ի ս. Յարութիւն եկեղեցի առաջնորդուեցաւ. դագաղին կը հետևէին Նուրեան, Մէրճէմ-Գուլի, Եուսուֆեան, Կիւմուշկէրտան, Փափազեան, Թորգոմեան և այլ երեսփոխան էֆէնտիք. Աստուածատուր Զօնդ, տօքթէօր Փէշտիմալճեան, տօքթէօր Մինասեան և այլ բազմաթիւ պատուաւոր անձինք։ Ս. Յարութիւն եկեղեցւէն հանգուցելոյն մարմինը դրուեցաւ փառաւոր կառքի մը մէջ, և ուրիշ 6—7 կառք ալ ոմանք յերեսփոխանաց և ի վարժապետաց ուղեկից եղան մինչև ի Ֆէրի-քէօյ, գերեզմանատունն։ Մարմինը դրուեցաւ ի գերեզմանի, և սովորական աղօթքներն կատարեցին գեր. Մաղաքիա վարդապետ Օրմանեան և գեր. Տ. Յովհաննէս քահանայ Մկրեան։ Այս միջոցին հասաւ Մեղպուրեան էֆէնտի։ Տակաւին հողով ծածկուած չէր, Յ. Գուրգէն էֆէնտի սրտառուչ դամբանական մը խօսեցաւ և դրուատեց հանգուցեալ Իփէքճեանի ընտիր յատկութիւնները, կորովի միտքը, անյողդողդ բնաւորութիւնը, երեսփոխանական ասպարիզին մէջ օրինակն նախանձախնդրութիւնները և ազգային դաստիարակութեան մեծ գործին մէջ ունեցած անվիճելի արժանիքը։ Ապա սև հողը ծածկեց այդ մեծ մարդուն մարմինը և աղօթից մրմունջք վախճանաւին, երբ Փափազեան էֆէնտի սկսաւ խօսիլ և համառօտ կերպով յայտնեց Իփէքճեանի ունեցած գոհութիւնն և շնորհակալութիւնն այն ամեն անձանց համար, որք իւր տառապագին հիւանդութեան մէջ օգնեցին իրեն նիւթապէս և բարոյապէս, այցելութեամբ և մխիթարական խօսքերով։ Ես, ըսած է Իփէքճեան էֆէնտի առ Փափազեան էֆէնտի, մեծ բան մը ըրած չեմ ազգին, սակայն շատ գոհ եմ որ ազգայինք զիս անխնամ չը թողին իմ այս վիճակիս մէջ։ Մասնաւորաբար յիշատակուեցան հանգուցելոյն աշակերտներէն Հ. Թաշճեան և Պ. Նէվրուզեան էֆէնտիներն, որք հանգանակութեան մը գլուխ կենալով, իրենց աշակերտակիցներէ և այլ քանի մը բարեկամներէ ամսական 8 ոսկւոյ գումար կը հայթհայթէին և կը վճարէին Իփէքճեան էֆէնտիին։ Գերեզմանատունէ վերադարձին, բոլոր յուղարկաւորք այցելութիւն տուին Հանգուցելոյն ծերունի մօրն և հիւանդագին քրոջը. անհնար է նկարագրել այս եղկելեաց ողբն ու կոծը. յուղարկաւորք խորհեցան անմխիթար չը թողուլ նաև այդ վշտալի մայրն ու քոյրը, և ամսական հանգանակութեամբ մը նպաստել այդ խղճալի անձանց նիւթական ապրուստին, որ ուրիշ որ և է յոյս և միջոց չունէին բաց իրենց որդւոյն և եղբօր աշխատութենէն։ Յ. Գուրգէն էֆէնտիի առաջարկութեամբ որոշուեցաւ ուրիշ հանգանակութեան մ՚ալ ձեռնարկել և Իփէքճեանի գերեզմանին վերայ շիրիմ մը կանգնել։

Մենք ալ յորդոր կը կարդանք յառաջադիմասէր ազգայնոց, որ օգնեն այս հանգանակութեանց, և իմաստուն և մեծ վարժապետի մը եղկելի մայրն և քոյրն անմխիթար չը թողուն։ Ուրիշ առթիւ կը խօսինք այս նիւթին վրայ։ Այժմ շնորհակալութիւննիս կը յայտնենք Բերայի պատուարժան թաղական խորհրդոյն, որ ըստ արժանւոյն պատուեց ազգային դաստիարակի մը մարմինը և ի կենդանութեան ևս նիւթական օգնութիւն ըրաւ անոր։ Նոյնպէս շնորհակալութիւննիս կը յայտնենք հանգուցելոյն աշակերտաց և մանաւորաբար Թաշճեան Յակոբ և Նէվրուզեան Պաղտիկ էֆէնտիներուն, որ քանի ամիսներէ ի վեր հանգանակութեամբ օգնեցին իրենց վարժապետին, և այժմ ևս կը խոստանան օգնել հանգուցելոյն թշուառ մօրն և քրոջը. շնորհակալ ենք նաև Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութեան ...

սիրում եմ ցատկոտել ու տժտժալ և ուրիշ ոչինչ, խիղճս չէ տանջում։ Բացի այդ—դուք բոլորովին ոչինչ չը պատասխանեցիք տիկին խլեզի առաջարկած հարցին՝ «թէ ինչ է աշխարհը», այլ խօսում էք ձեր աղքային գնտերի մասին։ Դա—մինչև անգամ անքաղաքավարութիւն է։ Աշխարհը—աշխարհը իմ կարծիքով շատ լաւ բան է, որովհետև նրա մէջ մեզ համար կայ թարմ խոտ, արեգակ և հողմիկ։ Եւ մեծ էլ է նա։ Դուք այստեղ ծառերի մէջ էք և չէք կարող հասկացողութիւն ունենալ նրա մեծութեան վրա։ Երբ ես դաշտում եմ լինում, ես երբեմն ցատկում եմ, որքան ոյժս ներում է բարձր և հաւատացնում եմ ձեզ, հասնում եմ ահագին բարձրութեան, որտեղից և տեսնում եմ, որ աշխարհը վերջ չունի։

—Ճշմարիտ է, խորամտութեամբ հաստատեց չառատպոյն ձին.—բայց դուք բոլորեքեանքդ դարձեալ չէք կարող հասկանալ իմ տեսածի հարիւրերորդ մասն անգամ։ Ցաւալի է, որ դուք չէք կարող հասկանալ՝ ինչ է վերստը...։ Այստեղից մինչև Լուպարեվկա գիւղը կը լինի մէկ վերստ։ Ամեն օր ես մի տակառով գնում եմ այնտեղից ջուր բերելու։ Իսկ այնտեղ ինձ երբէք չեն կերակրում։ Բացի այդ՝ կան և Եֆիմօվկա, Կիսլեակօվ գիւղեր։ Իսկ յետոյ Սվեատօ-Տրօիցկ, իսկ յետոյ Բօգօեավլենսկ։ Բօգօեավլենսկում ինձ միշտ խոտ են տալիս, բայց այնտեղի խոտը վատ է։ Իսկ Նիկօլաեվում, այստեղից քսան և ութ վերստ հեռաւորութեամբ, խոտը աւելի լաւ է և գարի ևս տալիս են։ Միայն ես չեմ սիրում այնտեղ գնալ, այնտեղ նստում է սայլում տէրս և հրամայում է սայլորդին քշել, իսկ վերջինը սաստիկ մտրակում է ինձ։ Բացի այդ ամենը կան և Ալէքսանդրօվսկ, Բէլօզերսկ, Խէրսօն—քաղաքը... Սակայն դուք ինչպէս կը հասկանաք այդ ամենը.... Ահա, այս է ամբողջ աշխարհը։ Թէև ամբողջ աշխարհը չէ, գոնէ նշանաւոր մասն է։

Ձին լռեց, բայց նրա ստորին շրթունքը շարժվում էր, կարծես, նա մի բան ասում լինէր։ Սա—յառաջացել էր ծերութիւնից. նա 17 տարեկան էր, իսկ այդքան տարիքը ձիու համար մի և նոյնն է, թէ 77 մարդուս համար։

—Ես չեմ հասկանում ձեր խորամիտ խօսքերը և, ճշմարիտն ասած, չեմ էլ աշխատում հասկանալ, ասաց խխունջը։—Ինձ հարկաւոր է միայն այս տարածութիւնը, որի վրա սողալով, ահա չորրորդ օրն է, չեմ կարողանում հասնել մինչև նրա ծայրը։ Եւ ցատկոտելը ի զուր է և դատարկ զբաղմունք է։ Նստում եմ գեղեցիկ կերպով տերևի վրա և սկսում եմ նրան ուտել։ Եթէ սողալու ծուլութիւնս չը խանգարէր, ես վաղուց կը հեռանայի ձեզանից և ձեր խօսակցութիւններից, որոնք իմ գլուխս ցաւացնում են և ուրիշ ոչինչ։

—Ո՛չ, թոյլ տուէք. ինչու, ընդհատեց ճպուռը.—տժտժալը շատ զուրեկան է, մանաւանդ այնպիսի բաների վրա, որպիսիներն են՝ անվախճանութիւն և այլն։ Ի հարկէ, կան գործնական բնաւորութիւններ, որոնք մտածում են միայն՝ ինչպէս լցնել իրանց փորը, օրինակ՝ ինչպէս դուք կամ այս չքնաղ թրթուրը...

—Ա՛խ, ոչ, թողեցէք ինձ, խնդրում եմ ձեզանից, թողեցէք, մի խօսէք ինձ վրա, խղճալի կերպով բացագանչեց թրթուրը.—ես այս անում եմ ապագայ կեանքի համար, միայն ապագայի համար։

—Այդ ինչ ապագայ կեանք է, հարցրեց ձին։

—Միթէ դուք չը գիտէք, որ իմ մեռնելուց յետոյ ես կը դառնամ գոյնզգոյն թևերով մի թիթեռ։

Ձին, խլեզը և խխունջը այդ չէին իմանում, իսկ լեռուները գոնէ մի որ և է հասկացողութիւն ունէին այդ բանի մասին։ Ամենքը փոքր ժամանակ մնացին լուռ, որովհետև ոչ ոք ապագայ կեանքի համար ոչինչ չունէր ասելու։

—Դէպի հաստատ համոզմունքները հարկաւոր է յարգանքով վերաբերվել, տժտժաց, վերջապէս, ճպուռը։ Ձեզանից ոչ ոք այլ ևս ոչինչ չէ՞ ուզում։ Կարելի է դո՛ւք, դարձաւ նա ճանճերին, որոնցից երէցը պատասխանեց.—Մենք չենք կարող ասել՝ թէ մեզ համար վատ է։ Մենք այս րոպէիս եկանք սենեակներից։ Տիկինը շարել էր այնտեղ մուրաբաներով լցրած սկաւառակները։ Մենք մտանք խուփերի տակը ու կերանք։ Մենք բաւական ենք։ Մեր մայրը խրվեց մուրաբայի մէջ, բայց ինչ կարելի էր անել։ Նա արդէն բաւական ապրել է աշխարհիս երեսին։ Իսկ մենք բաւական ենք։

—Պարոններ, ասաց խլէզը, կարծում եմ, որ դուք ամենքդ կատարելապէս արդար էք, իսկ միւս կողմից...

Խլէզը չասեց, ինչ որ ասելիք ունէր միւս կողմից, որովհետև նա զգաց՝ ինչպէս մէկը սեղմեց նրա պոչը գետնին։

Դա—արթնացած սայլորդ Անտօնն էր, որը եկել էր շատաէ ձիու ետևից։ Նա յանկարծ իր ոտի տակով արաւ ամբողջ հասարակութիւնը ու ջախջախեց նրան։ Միայն ճանճերը թռան իրանց մուրաբայում ընկղմված, մօր մարմինը ծծելու և խլեզը փախաւ կտրած պոչով։ Անտօնը ձիուն դուրս բերեց և լծեց նրան սայլին ջուր բերելու համար։

Իսկ խլեզը մնաց առանց պոչի։ Ճշմարիտ է, քանի ժամանակից յետոյ նա դարձեալ բուսաւ, բայց յաւիտեան մնաց բթացած և սևացած։ Եւ երբ խլեզին հարցնում էին՝ ինչպէս վնասվեց նրա պոչը, նա համեստութեամբ պատասխանում էր.

—Իմ պոչը կտրեցին այն պատճառով, որ ես վճռեցի յայտնել իմ համոզմունքները։ Եւ նա բոլորովին արդար էր։

Լեոն Աթաբէկեանց

կրութեան և Աստուածատուր Ջուղ և Գուրգէն էֆէնտիներուն, որք նիւթական մասնաւոր օգնութիւններ մատուցած են հանգուցելոյն. չնորհակալ եմք մանաւանդ տօքթէօր փէշտիմալճեան էֆէնտիի, որ սկզբէն մինչև վերջը ամենայն անձնուիրութեամբ դարմանեց հիւանդը, դեղերն ալ ինքն ղըրկելով. նոյնպէս տօքթէօր Սիմոնօֆ, Օրմանեան և Մինասեան էֆէնտիներն ալ փութացած են դարմանել հիւանդը: Ի մի բան, Խրիմեան էֆէնտի թերևս առաջինն եղաւ յազգային դաստիարակս, որ այնքան ընդհանուր համակրութիւն և սէր վայելեց ուսումնասէր ազգայիններէ: Օրհնեալ ըլլայ իւր յիշատակը:

(փունջ)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բեռլինի «Börsen Courrier» լրագիրը հաղորդում է, որ իշխան Բիսմարկ Ֆրիդրիխսրուէի մէջ վաղուց չէր ընդունել օտար դեսպանի: Այդ պատճառով ֆրանսիական դեսպան Կուրսէլի ընդունելութիւնը բոլոր պետութիւնների ուշադրութիւնը իր վրա դարձրեց և դատողութիւններ յարուց օտար մամուլի մէջ: Ֆրանսիական դեսպանը տեսութիւն խնդրեց իշխան Բիսմարկի հետ մինիստր-նախագահ Ժիւլ Ֆէրրիից ստացուած հեռագրի հիման վրա, որով պատուիրուած էր դեսպանին իմանալ, թէ գերմանական կանցլերը ինչպէս է նայում Ֆրանսիայի գաղթականական քաղաքականութեան վրա: Կուրսէլ չատ լաւ ընդունուեցաւ և հաւատացրեց ֆրանսիական կառավարութեանը, որ Գերմանիան ֆրանսիային ոչինչ արգելքներ չի դնի Տօնկինի վերաբերութեամբ: Յիշեալ լրագիրը ասում է, թէ ֆրանսիական դեսպանը իրաւացի է, ասելով, թէ Գերմանիան մտադիր է խիստ չէզոքութիւն պահպանել Տօնկինի վերաբերութեամբ և աւելացնում է, որ չինական դեսպանութիւնը ի զուր նեղացաւ ֆրանսիական դեսպանին սրտանց ընդունելու համար: Լրագիրը նկատում է. «Դըժուար է, որ հեռաւոր Զինաստանը պահանջէ Գերմանիայից արտաքին նոյն նշանները, որոնց Բեռլինի մէջ ցոյց են տալիս դրացի պետութեան ներկայացուցչին: Մի և նոյն ժամանակ ամենքը պէտք է իմանան, որ, չը նայելով յարգանքի այդ արտաքին նշաններին, գերմանական կառավարութիւնը միշտ մի անգամ որոշված քաղաքականութեամբ կը հետևի Ֆրանսիայի վերաբերութեամբ:

—Բօլգարական կառավարութիւնը պատուիրեց արմատական սերբ Պաշիչին հեռանալ Վիդդինից:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՎԻԱՏԿԱ, 22 դեկտեմբերի: Երէկ նահանգական դատարանի մէջ քննվեցաւ հրաժարված մայօր Գալիցինի գործը, որ մեղադրվում էր երկու կին ունենալու և կեղծելու համար: Երդվեալները արդարացրին Գալիցինին, որը չէր սպասում այդ հետևանքին և ուշաթափվեցաւ:

ՆԻՒ-ԻՕՐԿ, 22 դեկտեմբերի: Բրազիլիայի կայսրը վտանգաւոր կերպով հիւանդացաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 դեկտեմբերի: Ուֆայի առաջնորդ սրբազան Նիկանօր նշանակված է Խէրսոնի և Օդէսսայի առաջնորդ, իսկ սրբազան Դիօնիսի Ուֆայի և Մենզելինսկի առաջնորդ: Ս. Պետերբուրգի նահանգական զէմստվօի այն միջնորդութիւնը, որ գիւղական հասարակութիւններին իրաւունք տրվի հացի պահեստները փոխարինել դրամական գլխահարկով ոչ թէ դասական, այլ նահանգական պաշարների դրամագլուխ կազմելու համար, երևի աջողութիւն չի ունենայ, որովհետև նահանգապետը կարծիք յայտնեց, որ պաշարների գլխաւոր աղբիւրը անբերք տարիներում հացի պահեստներն են եղել և ոչ թէ պաշարների դրամագլուխները և այդ կարծիքի են, ինչպէս ասում են, վարչական բարձր շրջանները: Լրագիրները հաղորդում են, որ մայիսի 5-ի օրէնքի համեմատ աղանդաւորներին շնորհված արտօնութիւնների պատճառով դիտաւորութիւն կայ վերաքննել պատիժների կանոնագրութեան յօդուածները աղանդաւորների մասին, որոնք չեն համապատասխանում նոր օրէնքին:

ՄՕՍԿՎԱ, 23 դեկտեմբերի: Այսօր գիշերվայ երկու ժամին յայտնեցին երդուեալների որոշումը Մէլնիցկիների գործի մասին. Բօրիս Մէլնիցկու աջակցութիւնը իր հօրը 307,000 ռուբլ խուրացնելու ժամանակ, Դերվօիտի և Վալենտինա Գէտմանչուկի և Վերա Միլնիցկու կատարած փողերի թագցնելը յայտնված է ապացուցված, բայց նրանք բոլորն էլ արդարացրած են: Իսկ Ելէնա Բլէզէի, 14 տարեկան Վարվարա Մէլնիցկու և Լեվ Մէլնիցկու կողմից փողերի ծածկելը ապացուցված չէ և նրանց մեղաւորութեան հարցը առանց պատասխանի է թողված: Հասարակութիւնը այդ որոշումը ծափահարութիւններով ընդունեց և այդ պատճառով հեռացվեցաւ դահլիճից մինչև վերջնական դատավճռի յայտնելը:

ՎԻԵՆՆԱ, 23 դեկտեմբերի: Լուրերը կայսրի հօամ ճանապարհորդելու մասին պաշտօնապէս հերքվում են:

ԲԷԼԳՐԱԴ, 23 դեկտեմբերի: Իշխանի հրամանով այժմեան սկուպչինան արձակված է և նորի գումարելը նշանակված է յունվարի 25-ին:

ԿԱՅԻՐԷ, 23 դեկտեմբերի: Խէդիվը յայտնեց բիւդժետային մասնաժողովին, որ խնայողութեան համար պակասեցնում է իր անձնական և պալատական ծախսերը:

ՐԻՕ-ԺԱՆԷՅՐՕ, 23 դեկտեմբերի: Բրազիլիայի կայսրի վտանգաւոր հիւանդութեան մասին լուրը ճիշդ չէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 դեկտեմբերի: Սպասում են, որ խմիչքների մասնաժողովը կը վերջացնէ իր պարապմունքները յունվարի սկզբին:

ՄՕՍԿՎԱ, 24 դեկտեմբերի: Երէկ բերին այստեղ փոխգնդապետ Սուդէյկինի մարմինը և Նիկօլայեվսկի կայարանի վրա կատարված հոգեհանգստից յետոյ տարան Կուրսկի կայարանը Օրլօվսկի նահանգը ուղարկելու համար:

ՎԻԵՆՆԱ, 24 դեկտեմբերի: Երէկ հասաւ այստեղ ունգարական մինիստր-նախագահ Տիսսա: Նրա գալը բացատրում են—ցանկութեամբ կայսրի սկզբնական հաւանութեանը ներկայացնել մի քանի օրինագծեր, որոնք պատրաստված են սէյմին ներկայացնելու համար: Այդ օրինագծերից մէկը բուն զինուորական բնաւորութիւն ունի:

ԼՕՆԴՕՆ, 24 դեկտեմբերի: Սուդանի կայսրի փեսան փորձում է ապստամբութիւն ծագեցնել Խարտումի շրջականերում:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 դեկտեմբերի: Ի նկատի առնելով այն դէպքերը, որ մեղադրական և պաշտպանողական կողմերը անքաղաքավարի և մինչև անգամ վիրաւորիչ կերպով վարվում են վկաների հետ գործեր քննելու ժամանակ զինուորական դատարանների մէջ, մի և նոյն ժամանակ աչքի առաջ ունենալով ատեանները յարգելու կանոնների խանգարելը, պատերազմական մինիստրը մի շրջաբերականով զինուորական-նահանգական դատարանների նախագահներին պատուիրում է խստութեամբ պահպանել ատեանները յարգելու կանոնները և զգուշանալ վկաներին վիրաւորող և գործին չը վերաբերեալ հարցերից: Մէլնիցկիների գործի մասին արդարացնող դատավճիռ կայացնելու առիթով Ս. Պետերբուրգի ամբողջ մամուլը, առանց բացառութեան, բողոքում է երդուեալների ներողամիտ վարմունքի դէմ դէպի յափշտակութիւնները, որ երևան է եկել այդ գործի, Սկիբիդօվի գործի և ուրիշների մէջ: Լրագիրները պախարակում են նոյնպէս հասարակութեանը, որ այդպիսի որոշումները ծափահարութեամբ է ընդունում: Հիւրանոցներից վկայականների լրացուցիչ հարկի փոքրացնելու հարցը օրէնքը բաց առանցներով ծախելու համար կը վճռվի դրական կերպով: Նորերում նշանակված է կրեդիտ գնէտարի վրա նաւագնացութիւնը բարւոքելու համար և հաստատված է կանոնագրութիւնը առանձին լրացուցիչ հարկ վերցնելու համար գնէտար գետի վրա տեղափոխվող ապրանքներից: Ս. Պետերբուրգի կրեդիտային ընկերութեան վերահսկող մասնաժողովի խնդիրքի համեմատ ֆինանսների մինիստրութիւնը կառավարչական մասնաժողով նշանակեց ընկերութեան գործերը քննելու համար:

ՄՕՍԿՎԱ, 24 դեկտեմբերի: Դատարանը մերժեց Մէլնիցկիների քաղաքական դանգատը:

ԿԻԵՎ, 24 դեկտեմբերի: Կոմսուհի Բրանիցկայա 287,000 ռուբլ նշանակեց իր 17 կալուածքների մէջ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան ուսումնարանների ձևի դպրոցներ բանալու համար արհեստական բաժիններով: Նախագիծը ներկայացրած է մինիստրին և իբրև փորձ առ ժամանակ բացվում են արհեստական երկու ուսումնարաններ:

ՍԵՄԻՊԱԼԱՏԻՆՍԿ, 24 դեկտեմբերի: Չորս օր սաստիկ փոթորիկ էր, լուրերի համեմատ դաշտի մէջ շատ ժողովուրդ է մնացել:

ԼՕՆԴՕՆ, 24 դեկտեմբերի: Անգլիայի յարաբերութիւնները Եգիպտոսի հետ մասամբ լարված են: Եգիպտական կառավարութիւնը մի խիստ շրջաբերականով յայտնեց, որ, եթէ Անգլիան կը մերժէ իր օգնութիւնը սուտ մարգարէին զսպելու համար, Եգիպտոսը Սուդանը Թիւրքիային կը զիջանի:

ԿԱՅԻՐԷ, 24 դեկտեմբերի: Եգիպտական ծառայութեան մէջ եղած անգլիական աստիճանաւորները համաձայնեցին, որ նրանց ռոճիկները պակասեցնեն: Լուրերի համեմատ մինիստրները կը հետևեն նրանց օրինակին, այդ պատճառով նախատեսվում է 43000 եգիպտական ֆունտ գումարի խնայողութիւն: Ծախսերի բիւդժետը կը կըրճատվի մինչև գործերը կանոնաւորող օրէնքի որոշած չափը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 դեկտեմբերի: Պետական բանկի 5°/₀ տոմսակը առաջին շըրջանի արժէ 95 ր. 75 կ., երկրորդ 94 ր. 25 կ., երրորդ 94 ր. 62 կ., չորրորդ 94 ր. 37 կ., հինգերորդ 94 ր. 50 կ., ներքին 5°/₀ առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 221 ր. 75 կ., երկրորդ 209 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ր. 62 կ., երկրորդ 91 ր. 75 կ., երրորդ 91 ր. 75 կ., ոսկի 8 ր. 43 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^1/_2$ պէնս, ռուսաց 100 ռուբլ Համբուրգի վրա $199^1/_4$ մարկ, Փարիզի վրա $245^3/_4$ ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

ՄՕՍԿՎԱ, 25 դեկտեմբերի: Գեներալ-նահանգապետը անհրաժեշտ համարեց փակել ողորմութիւն խնդրող երեխաներին հովանաւորող ընկերութիւնը նրա նիստերի ժամանակ և գործերի մէջ ծագած անկարգութիւնների պատճառով:

ՄՕԳԻԼԷՕՎ-ՊՕԴՕԼՍԿԻ, 25 դեկտեմբերի: Դուման հաւաքեց 30000 ռուբլ ռէալական ուսումնարան բանալու համար:

ՍՕՖԻԱ, 25 դեկտեմբերի: Բարձրագոյն դատարանը, որ երկրորդ անգամ քննում էր բօլգարական նաւատորմի հրամանատար կապիտան-լէյտենանտ Կօնկեվիչի գործը, վերջնականապէս արդարացրեց Կօնկեվիչին:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ, 25 դեկտեմբերի: Երէկ թագաւորի և թագուհու, մինիստրի և դիպլօմատիական բաժնի ներկայութեամբ ուղղափառ եկեղեցու մէջ կատարվեցաւ ռուսաց դեսպան Օկունեվի թաղման ծէսը և այնուհետև թաղումը:

ԼՕՆԴՕՆ, 25 դեկտեմբերի: Միջոցներ են գործ դրված, որ առաջին հրամանը ստանալուն պէս Եգիպտոս ուղևորվեն 12000 անգլիական զօրքեր: „Times“ լրագիրը հաղորդում է, որ Մադագասկարը ընդունեց այն պայմանները, որոնց համեմատ Ֆրանսիան զիջանում է նրան կղզու հիւսիսային մասը Ամբրէ և Բէլօպպա հրուանդանների մէջ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 դեկտեմբերի: Ծովային բաժնին տուած հրամանով գեներալ-ծովապետը յայտնում է՝ „տեւնելով կատարված քննութիւնը „Գօրլիցա“ և „Կօրիւշկա“ նաւերի մասին, որոնց նոյեմբերի 9-ին փոթորիկը կորեց „Վլադիմիր“ շոգենաւից, ես հասայ այն եզրակացութեանը, որ շոգենաւի հրամանատար Տօլբուխին և գլխաւոր օֆիցեր Գաուպտ չը ցոյց տուին հարկաւոր գործունէութիւն: Իսկ Գօրլիցայի հրամանատար Րօմաշեվ, որ շոգենաւի վրա էր գտնվում, մինչև անգամ չը փորձեց անցնել նաւի վրա: Հրամայում եմ. այսուհետև չը յանձնել Րօմաշեվին նաւի հրամանատարութիւն: Իսկ նաւատորմի բաժնի հրամանատար փոխ-ծովապետ Պելկինին պատուիրում եմ միջոցներ գործ դնել, որ ծառայութիւնը միակերպ խստութեամբ կատարվի թէ նրա ներկայութեան և թէ նրա բացակայութեան ժամանակ“: Ներքին գործերի մինիստրը նահանգապետներին ուղարկված շրջաբերականով նրանց ուշադրութիւնը դարձնում է այն հանգամանքի վրա, որ վերջին ժամանակներում մի քանի քաղաքային վարչութիւններ կարգադրում են քաղաքային գումարներ ծախսել այնպիսի առարկաների համար, որոնք ուղղակի յարաբերութիւն չունեն քաղաքային տնտեսութեան և հասարակութեան բարեկեցութեան հետ: Մինչդեռ դժուար է գոնէ մի քանի քաղաքներ ցոյց տալ, որտեղ բաւականութիւն ստացած լինեն քաղաքային միջոցների ուղղակի պարտականութիւնները և մինչև անգամ քաղաքի և բնակիչների համար չափազանց անհրաժեշտ ծախսերը: Բացի այդ՝ շատ քաղաքներ ծանրաբեռնված են պարտքերով, որոնց վճարելը պահանջում է հարկերի մեծացնելը, նոր տուրքերի որոշելը և շատ անգամ անհիմն խընդիրքներ է առաջ բերում քաղաքային անդամները նրանց պարտականութիւններից ազատ կացուցանելու համար: Լրագիրները հաղորդում են, որ եկող տարի նախագծված է Պետրօվսկի նաւահանգստի խորացնելը, իբրև առաջին քայլ Վլադիկավկազ-Պետրօվսկ երկաթուղու գծի կառուցման համար:

ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա), 26 դեկտեմբերի: Այրվում է Վլադիկավկազի երկաթուղու այստեղի կայարանը: Կասսան և գրքերը ազատված են:

ԿԱԶԱՆ, 26 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմստվօի ժողովը ձայնաւոր Մօլօտօվի առաջարկութեամբ վճռեց՝ միջնորդել, որ Սիբիրի երկաթուղու գլխաւոր ճիւղը անյապաղ բացվի:

ՍՕՖԻԱ, 26 դեկտեմբերի: Այսօր փակվեցաւ ազգային ժողովը: Գահական ճառի մէջ իշխանը ասաց, որ ժողովրդի ցանկութեամբ և հայրենիքի բարօրութեան համար նա հրաժարվեցաւ իր իրաւունքներից և վերահաստատեց Տիրնօվօի սահմանադրութիւնը: Մի և նոյն ժամանակ իշխանը յոյս յայտնեց, որ շուտով պատերազմական նոր մինիստրի գալը կը վճռէ զինուորական հարցերը: Ժողովը բարձրաձայն „ուրայով“ ընդունեց իշխանի յայտնութիւնը, որ Ռուսաստանի ջանքերը ըստ արժանւոյն գնահատվում են միւս կառավարութիւններից և որ Բօլգարիան բոլոր կառավարութիւնների հետ ամենալաւ յարաբերութիւններ ունի: Ազգային ժողովը 11 միլիօն բիւդժետ նշանակեց և վճռեց, որ իւրաքանչիւր գնդի երկու ռոտաների հրամանատարութիւնը յանձնվի բօլգարական օֆիցէրներին և այդ պատճառով կանչվում են Ռուսաստանի մէջ գտնված օֆիցերները, բացի նրանցից, որոնք սովորում են զինուորական ուսումնարանների մէջ:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Յառաջիկայ 1884 Թուականին

„ԵՐԵՒԱՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ“

Հրատարակուելու են նոյն դիրքով և ուղղութեամբ,

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ ՄԷԿ ՌՈՒԲԼԻ Է

Ստորագրվել կարելի է Թերթիկիս խմբագրատանը և այն անձանց մօտ, որք կունենան տպագրած ստորագրութեան Թերթեր:

Այն պատուելի անձինք, որոնք բաժանորդ կը ստորագրուեն և կը վճարեն իսկոյն, նոքա միայն կը ստանան Թերթը յառաջիկայ յունվարից:

Պք. բաժանորդներին Թերթս ճշտութեամբ հասնելու համար առանձին կարգադրութիւն կանուի, որովհետև նիսիա ոչ ոք չի ստանայ:

Օտար քաղաքացիք, բացի՛ բաժանորդագինը, պէտի ուղարկեն ճանապարհածախքի համար եւ ՄԷԿ րուբլի: Հասցէ. Эривань, Редакція листка „Эриванскія Объявленія“.

Արդէն ընդունում ենք չորրհնեաց յետովվայ պատուէրներ:

1-ին 10 պատուիրողներին . . . 30%

2-դ — — — . . . 20%

3-դ — — — . . . 10%

զիջումն կը լինի:

կանանց դերձակ Գ. Անիւեան և ընկ., Գանովսկի փողոցում: 1—2

Վիէննայից ստացվեցաւ պ. „կոցի“

ՎԷՊԸ

„ԱՐՏԱՒԱԶԴ և ՄԱՐԿԱՐԷՏ

կամ

ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ ՄԻ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿ ՈՒՍԱՆՈՂԻ“

Վաճառվում է „կենտրօնական գրավաճառանոցում“, գինն է 1 ր. 5—5

ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՄ

Այն պարոններին և գրավաճառանոցներին, որոնց կամ ուր ուղարկված են վաճառելու „ԷՍ ԷԼ ԻՄ ՍԱԶԻ“ օրինակները, շտապեն վաճառուածների փողերը և, եթէ չեն ցանկանում շարունակել վաճառումն, մնացած օրինակները ինձ հասցնել այս հասցէով. Чрезъ Просковею въ гор. Св. Креста. Учителю Сафаріанцъ.

Մամուլի տակից լոյս տեսաւ

„ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԼՈՒԽԸ“

ճանապարհորդական տպաւորութիւնների նկարագիր Գ. Լ. Մորդովցեվի. (Թիֆլիսից սկսած մինչև ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԼՈՒԽԸ)

Մաքուր տպագրութիւն, ազնիւ Թղթի վրա: Գինն է 1 րուբլ հանդերձ ճանապարհածախսով:

Ծախվում է Շուշիում փոխադրողի մօտ, որին կարելի է դառնալ այս հասցէով „Шуша, Аракелу Бабаханянцу“.

Ծանօթ. Գրքիս յարգելի բաժանորդներին յայտնում եմ ի գիտութիւն, որ ամենքըն էլ շուտով կը ստանան իրանց գրքերը: Ա. Բաբախանեանց: 10—10

„ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ“

Խմբագրութիւնը ընդունում է բաժանորդագրութիւն 1884 Թ. (որ է 3 տարեշրջան):

„ԹԵՐԹԸ“ կը հրատարակվի ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ, նախընթաց տարիների ծրագրով, կը տպագրվի պ. Էմին Տէր-Գրիգորեանցի տպարանում:

Տարեկան գինն է՝ 3 րուբլ կանխիկ վճարելի:

Ստորագրվել կարելի է խմբագրատանը. օտար քաղաքացիք դիմում են հետևեալ հասցէով Въ г. Эривань. Въ редакцію журнала „Гигиеническій Листокъ“.

Խմբագիր-Հրատարակիչ բժ. ԼԵՒՈՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆՑ.

Խոնարհաբար խնդրում եմ այն անձինքներին, որոնց ուղարկված է «Ոսկի Աքաղաղ» գրքից վաճառելու համար, բարեհաճեն փողերը և մնացած օրինակներս մինչև յունվարը հասցնել ինձ. իսկ նոր ցանկացողները թող դիմեն կենդրոնական, Զ. Գրիգորեանցի և Շահվերդեանցի գրավաճառանոցները, նոյնպէս և ինձ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Оганесу Степанянцу.

Էժան գնով ծախվում են ԲԷԼԳԻԱՑԻ ՀԱՑԵԼԻՆԵՐ, ՀՐԱՑԱՆ և ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, Վիէննայի Թոնէթ գործարանի ԱԹՈՌՆԵՐ և այլն: Գալերէյ Արծրունի № 181. Դվորցովայա փողոցի վրա: 7—10

КЕЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.

48—50

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 1884 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ“

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԸ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ

ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ.

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին:—II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ:—III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագիրների տեղեկութիւնների և կարծիքների:—IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխարքայութեան մէջ:—V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ:—VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին:—VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն:—VIII. Ֆէլիէտօն:—IX. Խառն լուրեր:—X: Յայտարարութիւններ:

Տարեկան բաժանորդագինն է 5 ր.

կէս տարուանը 3 ր.

Թիֆլիսում ստորագրութիւն ընդունվում է խմբագրատանը և „կենտրօնական գրավաճառանոցում“:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ въ Редакцію «Арцаганкъ».

ՀԱՅՈՑ ԿՈՎԿԱՍԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայոց կովկասի Բարեգործական ընկերութեանն անդամակցութեան տոմսերը՝ ներկայ երրորդ տարեշրջանի համար՝ ծախվում են ԾՈՎԻԱՆԵԱՆ եղբարց բանկայում, պ. ԵՓ. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻ լամպայի մագազինում և ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ու ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ գրավաճառանոցներում:

ՍԱՊՕՆ

Գլիցէրինի, նշէ, վարդի, կարբոլեան, լատուշի, բրնձի և այլն մեծ քանակութեամբ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ: Նոյն տեղը օդեկօլօն և տուալէտի ուրիշ պատկանելիքներ 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ: 2—12

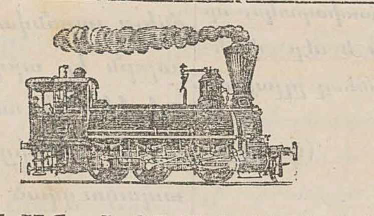

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՑՔՆԵՐ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.		ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.
Բաթում . .	—	8— „ առ.	Բագու . . .	—	10—23 առ.
Սամտրեդի .	12— 2	12—18	Գանձակ . .	12—20	12—48 գիշ.
Րիօն . . .	1— 9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . .	6— 8	6—11 երեկ.	Գօրի . . .	10—56	11— „
Միխայլօվօ .	6—23	6—33	Միխայլօվօ .	12—26	12—46
Գօրի . . .	7—53	8— 2	Սուրամ . .	12—58	1— 1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	6— 9 երեկ.
Գանձակ . .	6—20	6—39 առ.	Սամտրեդի .	7— „	7—20
Բագու . . .	8— 8 երեկ.	—	Բաթում . .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ և ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Սուրամ . .	—	1—38 գիշեր	Թիֆլիս . .	—	3—11
Միխայլօվօ .	1—50	2— 5	Գօրի . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գօրի . . .	4— 6	4—30	Միխայլօվօ .	8—41	8—56
Թիֆլիս . .	8—առաւ.	—	Սուրամ . .	9— 8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԴԻԻ և ՓՕԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Փօթի . . .	—	8—45 առ.	Սամտրեդի .	—	7—30 երեկ.
Սամտրեդի .	11—39 առ.	—	Փօթի . . .	10—24 երեկ.	—

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ: Ջեմօդաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, Թէյամաններ, ուԹօներ և ադալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի դգալներ 4 ր. 50 կ. և Թանգ, Թէյի դգալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաԹից աւելի էժան, քան Թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րէվօլվերների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան վեշալկաներ, կեռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ, Թէյի համար խմորեղէն էյնեմի, ՐԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդըկօլօն) ծխող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան Թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, զարուս, Թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի Թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի Թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

93—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 27 Декабря 1883 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час., Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.